

УДК 334.764.2:336.226(045)

С.М. Поповакандидат економічних наук
Харківський національний університет внутрішніх справ**Л.М. Попова**кандидат економічних наук
Харківський національний університет будівництва та архітектури**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ СТЯГНЕННЯ
ПОДАТКОВОГО БОРГУ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ
МІНІСТЕРСТВА ДОХОДІВ І ЗБОРІВ УКРАЇНИ**

У статті розглянуто виконання платниками податків України своїх податкових зобов'язань, а також досліджено організаційно-правові засоби стягнення податкового боргу територіальними органами Міністерства доходів і зборів України.

Ключові слова: Міністерство доходів і зборів України, Податковий кодекс України, податковий контроль, законодавство України, податковий борг.

Чинне законодавство України покладає на платників податків обов'язок самостійно сплачувати податки та збори в строки й у розмірах, встановлених відповідними нормативно-правовими актами. Джерелами самостійної сплати грошових зобов'язань або погашення податкового боргу платника, як зазначено у ст. 87 Податкового кодексу України [1], є будь-які власні кошти, в тому числі ті, що отримані від продажу товарів (робіт, послуг), майна, випуску цінних паперів, отримані як позика (кредит) та з інших джерел.

Проблемам адміністрування податків, а також засобам стягнення податкового боргу присвячено багато праць вітчизняних науковців і фахівців, таких як М.Я. Азаров, О.О. Бандурка, А.В. Головач, М.П. Кучерявенко, О.В. Покатаєва, О.П. Угровецький та інші. Але впровадження багатьох реформаторських змін, у тому числі передбачених Податковим кодексом України та пов'язаних з утворенням Міністерства доходів і зборів України, потребує нових підходів до вирішення цих питань.

Метою статті є дослідження добровільного виконання платниками податків своїх податкових зобов'язань і розкриття організаційно-правових засобів стягнення податкового боргу територіальними органами Міністерства доходів і зборів України.

Саме добровільне виконання своїх податкових зобов'язань платниками податків у Харківській області забезпечує стабільний приріст надходжень до бюджету та акумулювання коштів, необхідних державним і місцевим органам для виконання своїх функцій. Так, у 2012 р. збір платежів до Державного бюджету в області становив 15,3 млрд грн, що на 0,9 млрд грн або на 6,5% більше, ніж у 2011 р. А до місцевого

бюджету Харківської області у 2012 р. надійшло 5,4 млрд грн, тобто темп зростання до минулого року становив 120,2% (плюс 909,5 млн грн). Показники надходжень, затверджені місцевими Радами, були виконані на 100,6% (плюс 32,5 млн грн).

Але жодна, навіть найдосконаліша, податкова система не забезпечує достатньої мотивації платників податків сплачувати в повному обсязі кошти до бюджету. Тому основною відмінністю податкових правовідносин від інших майнових відносин (наприклад, цивільних) є нерівність становища їх учасників. Податкові відносини засновані, перш за все, на повному підпорядкуванні однієї сторони (платників податків) іншій (державі в особі її органів, зокрема органів Міністерства доходів і зборів України). А важливим засобом забезпечення виконання платниками податків своїх зобов'язань перед бюджетом є застосування державного примусу.

Як зазначає О.П. Угровецький [2, с. 155–156], примус у сфері оподаткування виражається в системі заходів, які застосовуються уповноваженими державними органами стосовно осіб – платників податків при порушенні ними обов'язків зі сплати податків та обов'язкових платежів і притягнення їх до відповідальності за вчинення податкових правопорушень. Застосування податкового примусу, як правило, пов'язано з висновками податкового контролю.

За М. Кучерявенко заходи податкового примусу характеризуються такими ознаками:

- а) вони регулюються нормами адміністративного, фінансового, а в окремих випадках і кримінального права;
- б) застосовуються як до юридичних, так і до фізичних осіб;
- в) використовуються для забезпечення надходжень податків і зборів;

г) передбачають застосування фінансових санкцій, заходів адміністративного і кримінального покарання;

д) допускають позасудове застосування заходів податкового примусу;

е) податковий примус поєднує стягнення податкових платежів (у тих розмірах, які обумовлені певними податковими обов'язками платників) і сплати податків (з урахуванням санкцій за прострочку, ухилення тощо), інакше кажучи, ухилення від податкових обов'язків;

є) мають спрощений порядок застосування [3, с. 549–550].

Засоби державного впливу на платників податків повинні, з одного боку, забезпечувати наповнення державного бюджету, а з іншого – стимулювати розвиток суспільного виробництва в нашій країні. Метою застосування методів державного примусу є своєчасне та повне виконання платниками податків своїх зобов'язань перед бюджетом та забезпечення їх ефективної діяльності в умовах дії Податкового кодексу України, в якому збалансовано інтереси держави і платників податків. Причому, як зауважив Прем'єр-міністр України М.Я. Азаров на конференції “Шляхи та перспективи ділового партнерства України та світу”, основні податки, такі як податок на прибуток і ПДВ, будуть зменшувати. Але це не стосується податку на розкіш та акцизного збору на алкоголь і тютюн [4].

Для використання засобів примусового стягнення податків територіальні органи Міністерства доходів і зборів України повинні бути наділені відповідними правами, за допомогою яких і здійснюється виконання ними цих обов'язків. Загальні права територіальних органів Міндоходів України, означені в Положенні про Міністерство доходів і зборів України, затверджене Указом Президента України від 18.03.2013 р. №141/2013 [5]. Але ці права повинні бути конкретизовані у відповідних нормативних документах кожного територіального органу Міністерства доходів і зборів України.

Значення і зміст державного примусу можна визначити як сукупність обов'язків платника податків розраховувати, задекларувати та сплатити свої податкові зобов'язання. Погашення податкового боргу з відповідного платежу може бути здійснено також за рахунок надміру сплачених сум такого платежу (без заяви про це платника) або за рахунок помилково й надміру сплачених сум з інших платежів (на підставі відповідної заяви платника) до відповідних бюджетів. Інші активи платника податків можуть бути примусово стягнуті в рахунок погашення його податкового боргу виключно за рішенням суду.

Якщо ж платника податків визнано банкрутом, порядок сплати податкового зобов'язання або погашення податкового боргу такого платника визначається Законом

України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” [6]. По Харківській області станом на 01.01.2013 р. у загальній сумі податкового боргу майже 85 % (2145 млн грн) становить податковий борг, неможливий до стягнення, з яких 1346 млн грн – податковий борг підприємств, що перебувають у процедурах банкрутства.

Основними засобами забезпечення виконання платниками податків своїх обов'язків є:

- порука;
- податкова застава;
- адміністративний арешт майна;
- примусове вилучення готівки та коштів і продаж майна, що перебуває у податковій заставі.

Податкова порука – це видана банком гарантія погашення податкового боргу платника податків. Податковою порукою гарантується погашення грошового зобов'язання, що входить до складу податкового боргу, якщо нарахування такого грошового зобов'язання оскаржується платником податків в адміністративному або судовому порядку.

Забороняється уступка податкового боргу платника податків третім особам, крім гарантів повного та своєчасного погашення грошових зобов'язань платника, якщо таке право їм передбачено чинним законодавством.

Якщо платник податків протягом 10 календарних днів після закінчення процедури оскарження не погасив податковий борг, гарантований податковою порукою, такий борг вважається податковим боргом банку, що видав податкову поруку, і до такого банку застосовуються всі процедури, передбачені податковим законодавством для погашення податкового боргу.

Банк, який здійснив погашення податкового боргу платника податку, має право відшкодувати за рахунок такого платника завдані такому банку збитки.

Податкова порука не може бути відкликана банком або платником податків.

Податкова порука підлягає реєстрації в органі Міністерства доходів і зборів України, де перебуває на обліку платник податків, що має податковий борг. До здійснення реєстрації податкова порука не має сили, не створює правових наслідків.

Одним з найефективніших засобів забезпечення податкових зобов'язань є податкова застава, оскільки в цьому випадку обмежуються права платника податків щодо розпорядження власним майном, що значною мірою впливає на подальше ведення фінансово-господарської діяльності.

Право податкової застави виникає у разі:

- несплати у строки, встановлені Податковим кодексом України, суми грошового зобов'язання (суми коштів, яку платник податків повинен сплатити до відповідного бюджету як податкове зобо-

в'язання та/або штрафну (фінансову) санкцію), самостійно визначеної платником податків у податковій декларації, – з дня, що настає за останнім днем зазначеного строку;

- несплати у строки, встановлені Податковим кодексом України, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної контрольним органом, – з дня виникнення податкового боргу (суми грошового зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій), узгодженого платником податків, але не сплаченого в установлений строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов'язання).

Право податкової застави не потребує письмового оформлення. Майно, на яке поширюється право податкової застави, оформляється актом опису, один примірник якого надсилається платнику податків з повідомленням про вручення. Але Конституційний Суд України своїм рішенням від 24.03.2005 р. вирішив, що право податкової застави поширюється не на всі активи платника, а залежить від суми його податкового боргу. Тому Податковий кодекс України [1] встановлює, що право податкової застави поширюється на будь-яке майно платника податків, яке перебуває в його власності (господарському віданні або оперативному), управлінні в день виникнення такого права й балансова вартість якого відповідає сумі податкового боргу, а також на інше майно, на яке платник податків набуде прав власності у майбутньому.

Орган Міністерства доходів і зборів України зобов'язаний безоплатно зареєструвати податкову заставу у відповідному державному реєстрі.

Право податкової застави має пріоритет перед:

а) правами будь-яких інших застав, які не були зареєстровані в державних реєстрах до виникнення права на таку податкову заставу;

б) будь-якими правами інших застав, що виникли після моменту виникнення права на податкову заставу;

в) будь-якими правами інших застав, що виникли в той самий день, коли виникло право податкової застави.

Одночасно з введенням податкової застави керівник органу Міністерства доходів і зборів України за місцем реєстрації платника податків, що має податковий борг, призначає такому платнику податків податкового керуючого, який повинен бути посадовою (службовою) особою цього органу.

Такий податковий керуючий складає акт опису майна, на яке поширюється податкова заставу. Опис майна в податкову заставу здійснюється на підставі рішення керівника органу Міністерства доходів і зборів України, яке пред'являється платнику, що має податковий борг. До акта опису включається лише ліквідне майно, яке можна

використати як джерело погашення податкового боргу. У разі, якщо платник податків не допускає податкового керуючого для здійснення опису майна в податкову заставу або не подає документів, необхідних для такого опису, податковий керуючий повинен скласти акт про відмову платника податків від опису майна в податкову заставу.

Платник податків зберігає право користування майном, що перебуває у податковій заставі, якщо інше не передбачено законом. Але платник податків може відчужувати майно, що перебуває в податковій заставі, тільки за згодою органу Міністерства доходів і зборів України, а також у разі, якщо орган Міністерства доходів і зборів України впродовж десяти днів з моменту отримання від платника податків відповідного звернення не надав такому платнику податків відповіді щодо надання (ненадання) згоди.

Відчуження платником податків майна, яке перебуває в податковій заставі, без попередньої згоди органу Міністерства доходів і зборів України, якщо отримання такої згоди є обов'язковим, відповідно до ст. 124 Податкового кодексу України [1], тягне за собою накладення штрафу в розмірі вартості відчуженого майна.

У разі, якщо в податковій заставі перебуває лише готова продукція, товари й товарні запаси, платник податків може відчужувати таке майно без згоди органу Міністерства доходів і зборів України за кошти за цінами, що не є меншими за звичайні, та за умови, що кошти від такого відчуження будуть направлені в повному обсязі в рахунок виплати заробітної плати, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та/або погашення податкового боргу.

Майно платника податків звільняється з податкової застави з дня:

- отримання органом Міністерства доходів і зборів України підтвердження повного погашення суми податкового боргу в установленому законодавством порядку;
- визнання податкового боргу безнадійним;
- прийняття відповідного рішення судом у межах процедур, визначених законодавством з питань банкрутства;
- отримання платником податків рішення відповідного органу про скасування раніше прийнятих рішень щодо нарахування суми грошового зобов'язання або його частини (пені та штрафних санкцій) унаслідок проведення процедури адміністративного та судового оскарження;
- реєстрації в органі Міністерства доходів і зборів України податкової поруки.

Винятковим способом забезпечення виконання платником податків грошових зобов'язань перед бюджетом, визначених законом, є адміністративний арешт його майна.

Арешт на майно може бути накладено рішенням керівника органу Міністерства

доходів і зборів України (його заступника), обґрунтованість якого протягом 96 год має бути перевірена судом.

Рішення керівника органу Міністерства доходів і зборів України (його заступника) щодо арешту майна може бути оскаржене платником податків в адміністративному або судовому порядку.

У всіх випадках, коли орган Міністерства доходів і зборів України вищого рівня або суд скасовує рішення про арешт майна, орган Міністерства доходів і зборів України вищого рівня повинен провести службове розслідування щодо мотивів прийняття керівником органу Міністерства доходів і зборів України (його заступником) рішення про арешт майна та прийняти рішення про притягнення винних до відповідальності відповідно до закону.

Арешт майна може бути повним або умовним.

Повним арештом майна визнається заборона платнику податків на реалізацію прав розпорядження або користування його майном. У цьому випадку ризик, пов'язаний із втратою функціональних чи споживчих якостей такого майна, покладається на орган, який прийняв рішення про таку заборону.

Умовним арештом майна визнається обмеження платника податків щодо реалізації прав власності на таке майно, яке полягає в обов'язковому попередньому отриманні дозволу керівника відповідного органу Міністерства доходів і зборів України на здійснення платником податків будь-якої операції з таким майном. Зазначений дозвіл може бути виданий керівником органу Міністерства доходів і зборів України, якщо за висновком податкового керуючого здійснення платником податків окремої операції не призведе до збільшення його податкового боргу або до зменшення ймовірності його погашення.

Функції виконання рішення про арешт майна платника податків покладаються на податкового керуючого або іншого працівника органу Міністерства доходів і зборів України, який:

а) надсилає рішення платнику податків про арешт майна з вимогою зупинити відчуження арештованого майна;

б) організовує опис майна платника податків.

Опис майна проводиться в присутності посадових осіб платника податків чи їх представників, а також понятих. У разі потреби для проведення опису майна може залучатися незалежний оцінювач. Оцінка майна платників повинна проводитися згідно з Порядком проведення оцінки для цілей оподаткування, затвердженим постановою КМУ від 04.03.2013 р. №231 [7].

Представникам платника податків, майно якого підлягає адміністративному арешту, роз'яснюються їх права й обов'язки. А поса-

дова особа, яка виконує рішення про адміністративний арешт майна платника, визначає порядок його збереження та охорони.

Звільнення майна платника податків з податкової застави і припинення адміністративного арешту його майна має здійснюватися, на нашу думку, лише після фактичної перевірки з боку органів Міністерства доходів і зборів України підстав такого звільнення та припинення.

Платник податків має право на відшкодування збитків та немайнової шкоди, завданих органом Міністерства доходів і зборів України внаслідок неправомірного застосування арешту майна такого платника податків, за рахунок коштів державного бюджету. Рішення про таке відшкодування приймає суд.

З дня складання акта опису майна платника податків у податкову заставу зупиняються видаткові операції на його рахунках. Арешт коштів на рахунку платника податків здійснюється виключно на підставі рішення суду шляхом звернення органу Міністерства доходів і зборів України до суду. Такий орган здійснює за платника податків на користь держави заходи щодо погашення податкового боргу такого платника, насамперед, шляхом примусового стягнення його коштів, а вже в разі їх недостатності – шляхом продажу майна, яке перебуває в податковій заставі. Примусове стягнення коштів з рахунків платника здійснюється за рішенням керівника органу Міністерства доходів і зборів України шляхом надіслання банку, який обслуговує такого платника, платіжної вимоги на суму податкового боргу або його частини. Спрямування коштів платником податків на погашення податкового зобов'язання перед погашенням податкового боргу забороняється, крім випадків спрямування коштів на виплату заробітної плати та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

У рахунок погашення податкового боргу також спрямовується готівка, виявлена працівниками органів Міністерства доходів і зборів України у касі платника податків, у тому числі у скриньці реєстратора розрахункових операцій, та в інших місцях зберігання коштів. Правила її вилучення вказані в Порядку стягнення готівки, яка належить платникові податків, у рахунок погашення його податкового боргу [8].

Стягнення коштів та продаж майна платника податків провадиться не раніше ніж через 60 календарних днів з моменту надіслання йому податкової вимоги.

Продаж майна платника податків здійснюється на публічних торгах або через торговельні організації. Інформація про час та умови проведення торгів майном платника податків повинна бути оприлюднена. Витрати, пов'язані з організацією та продажем майна, покриваються, насамперед, за рахунок сум, отриманих від такого продажу.

Порядок компенсації витрат, пов'язаних з оприлюдненням інформації про склад призначеного для продажу майна, затверджено постановою Кабінету Міністрів України [9].

Під час продажу майна на товарних біржах орган Міністерства доходів і зборів України укладає відповідний договір з брокером (брокерською конторою), яка вчиняє дії з продажу такого майна за дорученням органу Міністерства доходів і зборів України на умовах найкращої цінової пропозиції.

Брокер (брокерська контора) здійснює продаж майна на біржових торгах у строки, передбачені договором, але не пізніше ніж через два місяця після його укладення.

Якщо платник податків у будь-який момент до укладення договору купівлі-продажу його майна повністю погашає суму податкового боргу, орган Міністерства доходів і зборів України скасовує рішення про проведення його продажу та вживає заходів щодо зупинення торгів.

У разі, якщо сума коштів, отримана в результаті продажу майна платника податків, перевищує суму його грошового зобов'язання та податкового боргу, різниця перераховується на рахунок такого платника податків або його правонаступників.

З метою пом'якшення порядку погашення своїх грошових зобов'язань та виплати податкового боргу платник податків має право звернутися до контролюючого органу із заявою про їх розстрочення або відстрочення. Причому платник податків, який звертається до контрольного органу з такою заявою, автоматично вважається таким, що узгодив суму грошового зобов'язання.

Розстрочення і відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу є фактично перенесенням строків їх сплати під відсотки, розмір яких дорівнює 120% річних облікової ставки Національного банку України, чинної на день виникнення грошового зобов'язання (податкового боргу) або на день його (його частини) погашення, залежно від того, яка з таких ставок є більшою за кожний календарний день відстрочки. Якщо до розстроченої (відстроченої) суми входить пеня, то для розрахунку відсотків береться сума за вирахуванням суми пені. Але розстрочення або відстрочення податкового боргу не звільняють майно платника податків з податкової застави.

Висновки. Усі заходи, передбачені Податковим кодексом України, є стимулом поліпшення діяльності для сумлінних платників податків. І це дало можливість знизити загальну суму податкового боргу до зведеного бюджету за 2012 р. по Харківській області на 933,1 млн грн, або на 26,9% (з 3464,0 млн грн до 2530,9 млн грн). Хоча загальна сума податкового боргу на 01.01.2013 р. по області ще становила 2530,9 млн грн.

Вочевидь, до таких фізичних та юридичних осіб повинна бути застосована більш

жорстка юридична відповідальність. Сьогодні за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на територіальні органи Міністерства доходів і зборів України, застосовуються такі види юридичної відповідальності:

- а) фінансова;
- б) адміністративна;
- в) кримінальна;
- г) дисциплінарна.

Найбільш поширеною є юридична відповідальність за порушення податкового законодавства, яка застосовується у вигляді штрафів та пені. Але сьогодні розмір фінансових санкцій в Україні не завжди відповідає дійсній шкоді, яка завдається державі та окремим громадянам у разі вчинення певних правопорушень.

Так, за інформацією Голови Державної інспекції України з питань праці, рівень нелегального працевлаштування в Україні становить від 2 до 4,7 млн осіб, а це 14–33% від офіційно працюючих [10]. У результаті цього зведений бюджет нашої країни щорічно недоотримує 12–26 млрд грн. Водночас серед країн Східної Європи Україна має найнижчі штрафні санкції за порушення законодавства про працю (від 510 до 850 грн), контроль за дотриманням якого, відповідно до ст. 80 Податкового кодексу України [1], покладається на територіальні органи Міністерства доходів і зборів України. При цьому мінімальні штрафні санкції за неоформлення трудового договору становлять від 8,3 тис. грн (Болгарія) до 100 тис. грн (Чехія), а максимальні – від 83 тис. грн (Болгарія) до 2 млн грн (Словаччина). Саме тому, на нашу думку, штрафні санкції за кожного працівника, з яким не оформлені трудові відносини, необхідно встановити мінімум на рівні 34 – 85 тис. грн.

Також слід посилити й кримінальну відповідальність, особливо за сплату акцизного збору за алкогольні напої та тютюн. Оскільки, як зауважив М.Я. Азаров, "тут справа не тільки у збільшенні доходів держбюджету, а йдеться ще й про здоров'я людей" [4].

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України : Закон України від 23.12.2010 р. № 2856-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
2. Угровецький О.П. Система оподаткування в Україні : становлення, адміністрування, реформування / О.П. Угровецький. – Х. : ТД "Золота миля", 2008. – 328 с.
3. Кучерявенко Н.П. Курс податкового права / Н.П. Кучерявенко. – Х. : Легас : Право. – Т. 3. – 2005. – 600 с.
4. Азаров М. Ми обов'язково досягнемо того, що будемо у першій десятці / М. Азаров // Урядовий кур'єр. – 2013.

5. Положення про Міністерство доходів і зборів України : Указ Президента України від 18.03.2013 р. № 141/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141/2013>.
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2343-12>.
7. Порядок проведення оцінки для цілей оподаткування та нарахування і сплати інших обов'язкових платежів, які справляються відповідно до законодавства : Постанова КМУ від 04.03.2013 р. № 231 // Урядовий кур'єр. – 2013.
8. Порядок стягнення готівки, яка належить платникові податків, у рахунок його податкового боргу : Постанова КМУ від 29.12.2010 р. № 1244 // Урядовий кур'єр. – 2011.
9. Порядок компенсації витрат, пов'язаних з оприлюдненням інформації про склад призначеного для продажу майна платників податків, яке перебуває у податковій заставі : Постанова КМУ від 29.12.2010 р. № 1244 // Урядовий кур'єр. – 2011.
10. Черкасов А. Роботодавці отримають економічні стимули надавати саме легальні робочі місця / А. Черкасов // Урядовий кур'єр. – 2011.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2013.

Попова С.М., Попова Л.М. Организационно-правовые средства взыскания налогового долга территориальными органами Министерства доходов и сборов Украины

В статье рассмотрено выполнение налогоплательщиками Украины своих налоговых обязательств, а также исследованы организационно-правовые средства взыскания налогового долга территориальными органами Министерства доходов и сборов Украины.

Ключевые слова: Министерство доходов и сборов Украины, Налоговый кодекс Украины, налоговый контроль, законодательство Украины, налоговый долг.

Popova S., Popova L. Organizational and legal means of collecting tax debt territorial bodies of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine

The article discusses the implementation of Ukraine taxpayers of their tax obligations, and explores the organizational and legal means of collecting the tax debt of the territorial bodies of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine.

Current Ukrainian legislation imposes the obligation on taxpayers to pay their own taxes and fees on the dates and in the amounts specified in the relevant legal acts .

The purpose of the article – the study of voluntary compliance of taxpayers with their tax liabilities and the disclosure of organizational-legal means of collecting tax debt territorial bodies of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine.

Activities provided by the Tax Code of Ukraine, as an incentive for improving the performance of honest taxpayers. And it is possible to reduce the total amount of the tax debt of the Unified Budget for 2012 in Kharkiv region to 933,1 mln or by 26,9% (from 3464,0 mln before 2530,9 mln). Although the total amount of the tax debt on 01.01.2013 in the province is 2530,9 mln.

These individuals and entities should be applied more stringent legal responsibility. Today, for violating laws on taxation and other legislation, enforcement of which is laid on the territorial bodies of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine are subject to the types of legal liability: financial, administrative, criminal, disciplinary. The most common is the legal responsibility for violation of tax legislation that applies in the form of fines and penalties. But today, the size of financial sanctions in Ukraine does not always correspond to the actual harm caused to the state and individual citizens in case of certain offenses.

Key words: Ministry of Revenue and fees Ukrainian Tax Code of Ukraine, tax control, Ukrainian legislation, the tax debt.